

תוכן עניינים

כרך ראשון

הקדמה לספר מאת כב' השופט ניצן סילמן - שופט בית-	
המשפט המחוזי חיפה	1
פתח דבר	3
חלק ראשון: הוראות כלליות	5
פרק א': הירושה - סעיף 1 לחוק	5
פרק ב': היורשים - סעיף 2 לחוק	11
פרק ג': כשרות אדם לרשת: בני אדם - סעיף 3 לחוק	15
1. כל מי שהיה בחיים במות המוריש כשר לרשת אותו - סעיף 3(א) לחוק	15
2. מי שנולד תוך 300 יום לאחר מות המוריש - סעיף 3(ב) לחוק	15
3. אין נפקא מינה אם בשעת לידתו היו הוריו נשואים זה לזה, ואם לא - סעיף 3(ג) לחוק	18
פרק ד': כשרות לרשת - תאגידים - סעיף 4 לחוק	19
פרק ה': פסלות לרשת - סעיף 5 לחוק הירושה	21
פרק ו': הסתלקות היורש מזכותו בעזבון - סעיף 6 לחוק	29
1. מבוא	29
2. בדיקת תוקפה של הסתלקות	31
3. האם ניתן להחיל את עיקרון תום-הלב על דיני ההסתלקות?	32
4. הסתלקות מנכס מסויים בלתי-אפשרית - סעיף 6(א) לחוק	34
5. תוצאותיה של ההסתלקות - סעיף 6(ב) לחוק	35
6. חזרה מהסתלקות	37
7. הסתלקות מזכות בעזבון וחוק עשיית עושר ולא במשפט	39
8. הסתלקות על-תנאי - הסתלקות מזכות עתידית או מותנית - סעיף 6(ד) לחוק	40
9. האם יורש רשאי להסתלק בתמורה מחלקו בעזבון?	41
10. הסתלקות פושט רגל ותוקפה	44
11. הסתלקות לאחר מתן צו ירושה/צו קיום צוואה	47
12. הסתלקות מנכס מסויים בצוואה	48
13. האם ניתן לבטל הסתלקות עקב טעות או הטעיה?	48
14. חוק מיסוי מקרקעין ומועד ההסתלקות	49
15. כל עוד לא הוטל עיקול, זכאי יורש להסתלק מחלקו בעזבון	50
פרק ז': עסקאות אחרות בזכות היורש - סעיף 7 לחוק	51

פרק ח': עסקאות בירושה עתידה - סעיף 8 לחוק	55
1. הדין	55
2. כללי	55
3. מה בין "עסקאות בירושה" לבין "עסקאות בנכסי עזבון"	58
4. חריגים לאיסור שבסעיף 8 לחוק הירושה	62
4.1 מתנה מחמת מיתה	62
4.2 בן ממשיך והסדרי זכויות במושבים	66
4.3 חוק הנאמנות	68
4.4 תשלומים לפי חוזה ביטוח	69
4.5 שותפות בחשבון בנק	69
פרק ט': צוואות הודיות - סעיף 8א לחוק	71
1. הדין	71
2. תיקון מס' 12 לחוק הירושה - מבוא	71
3. כללי	74
4. המועד להעלאת הטענה כי הצוואה אינה צוואה הודית	78
5. אין הכותרת של הצוואה היא הקובעת אלא תוכנה	78
6. המצב המשפטי ששרר לפני תיקון 12 לחוק הירושה	79
6.1 כללי	79
6.2 התייחסות לאינטרס ההסתמכות בעריכת צוואות הודיות, לפני תיקון חוק הירושה	80
6.3 "הנני קובעת במפורש כי אני רשאית בכל עת שארצה, לבטל ו/או לשנות את צוואתי זו, להוסיף או לגרוע ממנה כרצוני. כל שינוי כזה יהיה מחייב במידה וייעשה בכתב ובנוכחות עדים כנדרש על-פי דין"	83
6.4 באשר למבחן ההסתמכות, הדבר נלמד מתוך הצוואה עצמה; האם ניתן לקיים צוואת 2009 בהיותה נוגדת את הוראת הצוואה ההודית משנת 1997?	84
6.5 כאשר קיימת הוראה מפורשת הודית המעניקה לכל אחד מהמנוחים את האפשרות לשנות את הצוואה - האם במקרה שכזה ניתן להעלות טענת הסתמכות?	87
6.6 מה דינו של סעיף בצוואה משותפת לפיו שינויה של הצוואה האמורה ייעשה רק על-ידי שני הצדדים?	89
6.7 האם קיומה של צוואה הודית משותפת, עליה חתמה המנוחה יחד עם הנתבע שולל את תוקפה של צוואה מאוחרת, אשר הוראותיה מנוגדות להוראות הצוואה ההודית?	91
6.8 בית-המשפט לא סבר שהשינוי בצוואת המנוח פגע במנוחה וכי היה מנוגד לאינטרס ההסתמכות שלה	93

6.9	במקרה הנדון, לא הובאה כל ראיה שהמנוח חשב על הגבלת כוחה של התובעת לשנות או לבטל את הוראות הצוואה המשותפת, ובהיעדר הוראה המגבילה בנדון את זכותה של התובעת לשנות את צוואתה.....	93
6.10	האם ניתן ללמוד מעצם עריכת צוואות הודדיות, הגבלה משתמעת במובן סעיף 53 לחוק הירושה, מכוח עקרון ההסתמכות?.....	94
6.11	האם יש להורות על ביטול צו קיום צוואת המנוחה מיום 28.06.90 וליתן צו לקיום צוואתה המאוחרת מיום 23.08.95?.....	95
7.	המצב המשפטי לאחר תיקון 12 לחוק הירושה.....	96
7.1	כללי.....	96
7.2	"בן הזוג" - סעיף 8א(א) לחוק הירושה.....	98
7.2.1	"בן זוג" - ידועים בציבור וזוגות חד-מיניים.....	98
7.2.2	האפשרות לערוך צוואה הודדית בין כאלו שאינם בני זוג.....	98
7.3	"מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר" - סעיף 8א(א) לחוק הירושה.....	102
7.4	"בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד" - סעיף 8א(א) לחוק.....	103
8.	האם הוראת סעיף 8א לחוק הירושה חלה על צוואות שנערכו טרם כניסת תיקון מס' 12 לתוקף.....	104
9.	הדרכים לביטול צוואה הודדית.....	107
9.1	כללי.....	107
9.2	"בחייהם של שני בני הזוג" - סעיף 8א(ב)(1) לחוק הירושה.....	108
9.3	"יימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני" - סעיף 8א(ב)(1) לחוק.....	109
9.3.1	כללי.....	109
9.3.2	עיקרון הכבילה.....	110
9.3.3	סעיף 36 לחוק הירושה ("ביטול על-ידי המצווה") למול סעיף 8א(ב) לחוק הירושה.....	111
9.3.4	נוכחות של האישה בדירה בעת שהאיש עורך צוואה בעדים - האם ניתן לראות בנסיבות אלו משום ביטול הצוואה ההודדית שנערכה קודם לכן על-ידי האיש והאישה?.....	115
9.4	מותה של הזוכה במשק על-פי הצוואה ההודדית, הינו אירוע שהמנוחים לא צפו בצוואתם ההודדית - פרשנות הצוואה והתמודדות עם ההסדר הקבוע בסעיף 8א(ב)(2) לחוק הירושה.....	120
9.5	לאחר מות אחד מבני הזוג - כל עוד לא חולק העזבון - סעיף 8א(ב)(2) לחוק.....	123

123.....	9.5.1 כללי.....
123.....	9.5.2 האם יש לראות בנתבעת כמי שהסתלקה מחלקה בעזבוון המנוח, חרף העובדה כי אין בפנינו צוואה חדשה שעשתה הנתבעת לאחר חתימתה על הצוואה ההדדית?.....
123.....	9.6 לאחר מות אחד מבני הזוג - לאחר חלוקת העזבוון - סעיף 8א(ב)(2)(ב) לחוק.....
125.....	9.7 "אם אין בצוואות ההדדיות הוראה אחרת" - סעיף 8א(ג) רישא לחוק.....
128.....	9.8 "הוראה השוללת חלוטין את הזכות לבטל... - בטלה" - סעיף 8א(ג) סיפא לחוק.....
128.....	10. האם ליורשים אינטרס הסתמכות ראוי להגנה בעוד המוריש בחיים.....
128.....	11. השפעה בלתי-הוגנת וצוואה הדדית.....
129.....	11.1 כללי.....
129.....	11.2 השפעה בלתי-הוגנת בין בני זוג.....
130.....	12. צוואה לטובת מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה וצוואה הדדית.....
132.....	12.1 כללי.....
134.....	12.2 צוואה המזכה את "מי שערך אותה".....
134.....	12.3 "עד לעשייתה".....
134.....	12.4 "לקח באופן אחר חלק בעריכתה".....
136.....	12.5 היחס שבין הוראת סעיף 8א לסעיף 35 לחוק הירושה.....
137.....	12.6 על-פי הדין, הוראת סעיף 35 לחוק חלה הן על צוואות רגילות והן על צוואות הדדיות. לעניין שני סוגי הצוואות הפרשנות של סעיף 35 לחוק - זהה.....
137.....	13. יורש במקום יורש - יורש אחר יורש - צוואות הדדיות.....
138.....	13.1 יורש במקום יורש - סעיף 41 לחוק הירושה.....
139.....	13.2 יורש אחר יורש - סעיף 42 לחוק הירושה.....
143.....	13.3 ההבדלים בין "יורש במקום יורש" ל"יורש אחר יורש".....
144.....	13.4 ההלכה הפסוקה.....
146.....	14. נפקותו של סעיף 49 לחוק הירושה ("יורש שמת לפני המוריש") כשעסקין בצוואות הדדיות.....
146.....	14.1 יורש שמת לפני המוריש - סעיף 49 לחוק הירושה.....
149.....	14.2 כלום יש נפקות לסעיף 49 לחוק הירושה, כשעסקין בצוואות הדדיות שלא נקבע בהן הסדר של יורש חליף?.....
150.....	15. תניית סילוקין בצוואה הדדית.....
151.....	16. חוק המתנה וצוואה הדדית.....
151.....	16.1 כללי.....
152.....	16.2 דרישת הכתב.....

16.3	האם יש מקום להחיל את אינטרס ההסתמכות על צוואות שכאלה ובכך למנוע את מתן המתנה אשר ניתנה על-ידי המנוחה	156
16.4	האם יכלה המנוחה להעביר את כל זכויותיה בדירה לנתבע לאור עריכת הצוואה ההדדית אשר נעשתה קודם לתיקון בחוק הירושה?	156
16.5	האם לנוכח הצוואה ההדדית (לרבות התנאי של יורש אחר יורש) שעשתה המנוחה עם בעלה המנוח, המתנה מושא התביעה שנתנה המנוחה לנתבע תקפה, אם לאו?	158
159	פרק י': שניים שמתו כאחד - סעיף 9 לחוק	159
163	חלק שני: ירושה על-פי דין	163
163	פרק א': יורשים מבני המשפחה - סעיף 10 לחוק	163
163	1. מבוא	163
164	2. מהי "שקידה סבירה" לאיתור יורשים פוטנציאליים	164
166	3. סדר הירושה על-פי סעיף 10 לחוק	166
171	פרק ב': זכות הירושה של בן זוג - סעיף 11 לחוק	171
177	פרק ג': סדר העדיפות בין קרובי המוריש - סעיף 12 לחוק	177
179	פרק ד': החלקים בעזבון - סעיף 13 לחוק	179
181	פרק ה': חליפיו של יורש - סעיף 14 לחוק	181
185	פרק ו': יורש פסול ויורש שהסתלק - סעיף 15 לחוק	185
187	פרק ז': ירושה מכוח אימוץ - סעיף 16 לחוק	187
189	פרק ח': זכות הירושה של המדינה - סעיף 17 לחוק	189
193	חלק שלישי: ירושה על-פי צוואה	193
193	שער א': צורת הצוואה	193
193	פרק א': החשיבות בעריכת צוואה	193
195	פרק ב': מהי צוואה	195
197	פרק ג': מצווה לקיים דברי המת	197
199	פרק ד': עיקרון תום-הלב	199
199	1. כללי	199
201	2. עיקרון "תום-הלב" ו"זעקת ההגינות"	201
202	3. דיני צוואות	202
205	פרק ה': חובות עורך-הדין, מנסח הצוואה	205
205	1. עורך-הדין כמנסח הצוואה	205
205	2. עריכת צוואה על-ידי עורך-דין ללקוח ולבן/בת זוגו	205
206	3. מהי החובה המוטלת על עורך-הדין, במישור האתי, כמנסח צוואה?	206
206	4. חובות עורך-הדין, מנסח הצוואה, לאחר מות לקוחו, החתום על הצוואה	206

206.....	4.1 חובות אתיות
207.....	4.2 חובות בקשר לצוואה עצמה
209.....	פרק ו': צורות הצוואה - סעיף 18 לחוק
213.....	פרק ז': צוואה בכתב יד - סעיף 19 לחוק
213.....	1. הדין
213.....	2. כללי
219.....	3. זיוף צוואה
225.....	פרק ח': צוואה בעדים - סעיף 20 לחוק
225.....	1. כללי
230.....	2. העדת עדי הצוואה
231.....	3. הלכה למעשה
241.....	פרק ט': הפקדת צוואה בכתב יד או בעדים - סעיף 21 לחוק
243.....	פרק י': צוואה בפני רשות - סעיף 22 לחוק
243.....	1. כללי
246.....	2. דין נוטריון כדין שופט
246.....	2.1 כללי
246.....	2.2 "מאושפז בבית חולים", "מרותק למיטתו" - תקנה 4(ה)
251.....	לתקנות הנוטריונים
252.....	2.3 האם יש תוקף לצוואה תלויה באופן שבו הנוטריון תפס את עצמו במעמד אישור הצוואה ואם לאו?
252.....	2.4 מה דינה של צוואה בפני רשות שעשתה מנוחה בפני נוטריון, אשר היה אחי בעלה המנוח?
253.....	פרק י"א: צוואה בעל-פה - צוואת שכיב מרע - סעיף 23 לחוק
257.....	1. כללי
257.....	2. האם המנוח היה כשיר לערוך צוואה והאם היה בדברים שאמר משום גמירות דעת לצוות?
262.....	3. רישום, חתימה והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם
263.....	3.1 מקרים שאינם עומדים בדרישות סעיף 23 לחוק הירושה
264.....	3.2 מקרים שעומדים בדרישות סעיף 23 לחוק הירושה
265.....	4. האם המנוח היה שכיב מרע?
269.....	5. רישום מדוייק
271.....	6. דברי המנוח בבית-החולים כי יעשה צוואה בכתב לאחר שישתחרר
271.....	7. במקרה הנדון, מלוא התנאים הקבועים בסעיף 23 לחוק הירושה - לא התקיימו

8. אין לראות בדברי המנוחה ואשר נאמרו בפני שלושת העדים ואף לא אלו שנטענו על-ידי התובע ואשתו כי נאמרו על-ידי המנוחה יומיים קודם לכן, משום צוואה בעל-פה העונה על דרישת התנאי הראשון על שני מצביו האפשריים.....	275
9. צוואה בעל-פה בטלה כעבור חודש ימים - סעיף 23(ג) לחוק.....	276
10. כאשר אחת העדות מתכחשת לעצם קיומה של הצוואה ואינה רואה בעצמה עדה לצוואה ואילו העדה השניה, הינה אשתו של המבקש - עולים ספקות ממשיים.....	277
פרק י"ב: פסלות עדים - סעיף 24 לחוק.....	279
פרק י"ג: קיום צוואה על-אף פגם או חסר בצורתה - סעיף 25 לחוק הירושה.....	281
1. כללי.....	281
2. סעיף 25 לחוק הירושה לא נועד ליצור דרך חדשה של עריכת צוואה, אלא מאפשר קיום צוואה על-אף פגם או חסר בצורתה.....	284
3. צוואה בעדים - דוגמאות.....	287
3.1 היעדר תאריך, היעדר הצהרת המנוח בפני העדים.....	287
3.2 אי-ציון הקראת הצוואה למצווה.....	287
3.3 הצוואה לא הוקראה למנוח וגם לא תורגמה למנוח כלשונה.....	287
3.4 בית-המשפט הגיע למסקנה, כי שני העדים לצוואה לא היו מודעים לתוכן הצוואה, וכי השניים לא ווידאו עם המנוחה שתוכן הצוואה אכן משקף את גמירות דעתה ואת רצונה. פגמים אלה אינם פגמים צורניים שניתן להתגבר עליהם באמצעות סעיף 25(א) לחוק הירושה.....	288
3.5 הצוואה הובאה בפני שני עדים, חרף חסרונה של חתימה אחת - הפגם של חוסר בחתימת עד, ניתן לתיקון.....	293
3.6 פרשנות לפיה יש להבדיל בין פגם לפגם מבחינת חומרת פגמתו הרעה תוך בחינת חומרתה, בהתייחס לסוג הצוואה בה נפל אותו פגם - בכל הנוגע למידת השכנוע הנדרשת בסעיף 25 לחוק הירושה והפעלת שיקול-הדעת של בית-המשפט בהפעלתו - הינה פרשנות ראויה ומתונה יותר, המתאימה עצמה לנסיבות המיוחדות של המקרה הנדון.....	295
3.7 אין כל פגם בכך שהמנוחה חתמה אחרי חתימת העדים.....	299
3.8 בהיעדר שני עדים או בהיעדר של אחד מהשניים, לא ניתן לקיים את הצוואה.....	301
3.9 בצוואה אין אישור של העדים, בחתימת ידם על פני הצוואה, שהמצווה הצהיר בפניהם שזו צוואתו.....	303
3.10 בצוואה בעדים נוכחותם של שני עדים שבפניהם אמור המצווה להביא את צוואתו היא בגדר "מרכיב יסודי".....	308

4.	צוואה בכתב יד - דוגמאות	308
5.	צוואה בעל-פה - דוגמאות	312
6.	צוואה בפני נוטריון - דוגמאות	312
6.1	אין חולק כי האם לא קראה בפני הנוטריון את הצוואה בהיעדר יכולת לקרוא בשפה העברית. אין גם כל חולק, כי כל יתר הדרישות על-פי החוק לרבות ההקראה על-ידי הנוטריון בשפה העברית, אותה היא כן הבינה - הרי שברור על פניו כי הקראה זו (של המנוחה בפני הנוטריון) לא התקיימה בפועל - ספק רב, אם המדובר בכלל בפגם, ולכל היותר פגם זה ניתן לריפוי, באמצעות סעיף 25 לחוק הירושה	312
6.2	משנקבע, כי הצוואה לא הוגשה לרשות על-ידי המצווה עצמו, אין תחולה לסעיף 25(ב)(3) לחוק הירושה המאפשר לבית-המשפט לתקן פגם בצוואה	322
6.3	האישור הנוטריוני נעשה רק כחצי שנה לאחר שהצוואה נערכה ולאחר פטירת המנוחה	329
6.4	חוסר התאמה בין תאריך הצוואה לתאריך האישור	339
341	שער ב': תוקף הצוואה	
341	פרק א': כשרות לצוות - סעיף 26 לחוק הירושה	
1.	כללי	341
2.	קטין	344
3.	פסול-דין	345
4.	צוואה שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה	346
4.1	כללי	346
4.2	למרות מצבו הבריאותי הירוד של המנוח, בהיעדר ראייה רפואית נכון למועד עריכת הצוואה - לא עלה בידי התובעים להוכיח כי המנוח לא היה כשיר מבחינה קוגניטיבית לערוך צוואה	350
4.3	צוואה בעדים	352
4.3.1	לעת עריכת הצוואה המנוחה סבלה מירידה קוגניטיבית קלה, אולם הדבר לא פגם ביכולותיה של המנוחה ליצור קשר עם הסביבה, להביע את רצונותיה ולהבין את משמעות עריכת הצוואה	352
4.3.2	המנוח סבל מכאבים עזים ומצבו הגופני היה ירוד בשל מחלתו, אולם נתונים אלו לא בהכרח מצביעים על מצבו הקוגניטיבי וצלילותו של המנוח לחתום על צוואתו	355
4.3.3	בהתאם לחוות-דעת מומחה מטעם בית-המשפט, ולכלל המסמכים הרפואיים שהוגשו ולעדויות שנשמעו, בית-המשפט קבע כי המנוחה לא היתה כשירה לערוך צוואה במועד עריכתה	357

4.3.4	הנתבעת נמנעה מלהציג חוות-דעת רפואית מטעמה ומשוויתרה הנתבעת על הגשת חוות-דעת רפואית, למעשה אין ביכולתה להוכיח עניין שברפואה, ובכלל זה כשירותה של המנוחה.....	359
4.3.5	מה הדין כאשר חוות-דעת מומחה בית-המשפט ועדויות עורך הצוואה עומדות בסתירה לטענת היעדר הכשירות?.....	361
4.4	צוואה בפני נוטריון.....	361
4.4.1	במועד עריכת הצוואה, האפשרות לפיה היתה המנוחה חסרת כשרות לצוות בעטיו של מצבה הקוגניטיבי ומשכך "לא ידעה להבחין בטיבה של הצוואה", מסתברת יותר מהאפשרות שהיתה לה כשרות לצוות.....	361
4.4.2	הנתבע לא הרים את הנטל הראייתי המושת עליו, ולא הוכיח, כי המנוח "לא ידע להבחין בטיבה של צוואה".....	364
4.4.3	הנתבע לא העמיד ולו ראיה אחת שיש בה כדי לסתור את ממצאי חוות-דעת המומחה בנוגע לכשרותה של המנוחה לערוך את צוואת 2012.....	365
4.5	צוואה בכתב יד.....	367
4.5.1	לא ניתן לנתק את האופן שבו כתב המנוח את התאריך לבין סוגיית צלילות דעתו של המנוח לערוך צוואה.....	367
4.5.2	כאשר הנתבעת אינה מנדבת פרטים אינה מבהירה מתי בדיוק קיבלה את הצוואה השניה, לא ניתן לבדוק מה היה מצבו של המנוח בעת שחתם על הצוואה והאם ידע להבחין בטיבה.....	368
5	חולה נפש.....	371
	פרק ב': חופש לצוות - סעיף 27 לחוק	373
	פרק ג': הצוואה מעשה אישי - סעיף 28 לחוק	375
	פרק ד': מסירת קביעה וסמכות בחירה - סעיף 29 לחוק	377
	פרק ה': אונס, איום, השפעה בלתי-הוגנת, תחבולה או תרמית - סעיף 30 לחוק הירושה	381
1.	מבוא.....	381
2.	אונס ואיום.....	382
2.1	כללי.....	382
2.2	יש לבטל את הצוואות המאוחרות, מהנימוק שאלו נערכו באיום ובכפייה, אשר לא פסקו עד פטירת המנוחה.....	382
3.	השפעה בלתי-הוגנת.....	386
3.1	כללי.....	386
3.2	המבחנים להוכחת השפעה בלתי-הוגנת.....	388
3.2.1	כללי.....	388
3.2.2	מבחן התלות והעצמאות.....	389

389.....	3.2.3 מבחן התלות והסיוע
390.....	3.2.4 מבחן קשרי המצווה עם אחרים
390.....	3.2.5 מבחן נסיבות עריכת הצוואה
390.....	3.2.6 מבחן הנישול
391.....	3.2.7 מבחן הגיונה של הצוואה
392.....	3.3 הלכה למעשה
392.....	3.3.1 במקרה דנן חסר היסוד של ניצול המנוחה בשל חולשתה
392.....	3.3.2 במקרה דנן, לא התקיימה מערכת יחסים של תלות יסודית ומקיפה המקימה את החזקה העובדתית של השפעה בלתי-הוגנת
392.....	3.3.3 נקמנותו של המנוח באחיינית כפי שבאה לידי ביטוי בצוואה המאוחרת, אינה מהווה ראיה להשפעה בלתי-הוגנת
392.....	3.3.4 צוואה הודדית - הועלתה הטענה לפיה התובעת גרמה למנוח לכתוב צוואה לטובתה - הטענה נדחתה
393.....	3.3.5 התובעת ניצלה את השפעתה על המנוח בין באופן ישיר ובין בתחבולות על-מנת להניע את המנוח לערוך צוואה המזכה אותה ברוב רובו של רכושו של המנוח
394.....	3.3.6 צוואה בפני רשות - הנסיבות אשר אפפו את החתימה על הצוואה האחרונה, במועד בו נחתמה, נגועות במימד של אי-הגינות באופן שמעיד כי ההשפעה של המערערת על המנוח אינה בבחינת השפעה לגיטימית, כי אם השפעה בלתי-הוגנת
398.....	3.3.7 צוואה בעדים - אין ממש בטענת הנתבע לפיה בעצם העובדה שהמנוחה ביקשה לשנות את צוואתה הקודמת ולערוך צוואה חדשה במסגרתה ציוותה את עזבונה לחמשת ילדיה בחלקים שווים כדי להעיד על השפעה בלתי-הוגנת
401.....	3.3.8 צוואה בעדים - נסיבות המקרה לא עוררו כל ספק אשר לאמיתות הצוואה ורצונו החופשי של המנוח לחתום על הצוואה
404.....	3.3.9 הנתבעת טענה שבמועד עריכת הצוואות לא היה המנוח עצמאי, הן מבחינה פיזית והן מבחינה פסיכולוגית, הן בשל ניתוק קשריו עם אנשים אחרים, הן בשל מכירת דירת המנוח והפקדת כספים לחשבון המשותף של המנוח ושל התובע והן בשל מעורבות אינטנסיבית בכספי המנוח
405.....	3.3.10 צוואה בעדים - המצווה היתה נתונה להשפעה; למבקשת היתה האפשרות להפעיל השפעה בלתי-הוגנת; למבקשת היו האמצעים להפעיל השפעה בלתי-הוגנת; הצוואה נחזית להיות תוצאה של השפעה בלתי-הוגנת
406.....	

3.3.11	צוואה בעדים - התקיימו בין המנוחה לתובעת יחסי אמון מיוחדים של "הורה וילדו". יחד-עם-זאת, התובעת הרימה את הנטל הראייתי המושת עליה, והוכיחה כי לא היתה מצידה כלפי המנוחה כל השפעה בלתי-הוגנת.....	409
3.3.12	צוואה בכתב יד - טענות הנתבע בנוגע לקיומה של השפעה בלתי-הוגנת התבססו בעיקרן על השערות, חשדות ואף לעיתים לקו בחוסר היגיון ו/או סבירות.....	410
3.3.13	צוואה בפני נוטריון - לנוכח התשתית הראייתית הדלילה שהונחה בפני בית-המשפט נקבע כי הנתבע לא הצליח להרים את הנטל להוכיח השפעה בלתי-הוגנת של התובע על המנוחה.....	411
3.3.14	צוואה בעדים - הרצון להכיר טובה הינו אנושי ומובן והוא איננו מלמד כשלעצמו על קיומה של השפעה בלתי-הוגנת.....	413
3.3.15	צוואה בפני נוטריון - טענה המתנגדת כי המבקשת הפעילה לחצים והשפיעה השפעה בלתי-הוגנת על המנוחה - דחייתה.....	415
3.3.16	צוואה בפני רשות - המתנגדים לא הניחו כל תשתית ראייתית לביסוסה של השפעה בלתי-הוגנת.....	417
3.3.17	צוואה בעדים - בנסיבות המקרה, סבר בית-המשפט כי אף לא אחד מן המבחנים להשפעה בלתי-הוגנת מתקיים.....	418
3.3.18	צוואה בעדים - יש להבחין בין סיוע יומיומי לבין סיוע הקשור לצוואה.....	421
3.3.19	צוואה בעדים - בית-המשפט דחה הטענה בדבר השפעה בלתי-הוגנת בקובעו, כי מחומר הראיות עולה כי גם ליקויי הראיה של המנוחה לא היו כאלה שמנעו ממנה תיפקוד.....	423
3.3.20	צוואה בעדים - במקרה הנדון המתנגדת לא הניחה כל תשתית עובדתית כי הצוואה המאוחרת נערכה תוך ניצול תלותו, חולשתו וחוסר יכולתו של המנוח.....	426
3.3.21	צוואה בעדים - בית-משפט קמא קבע כי לא הייתה השפעה בלתי-הוגנת בעריכת הצוואה - הערעור נדחה.....	428
3.3.22	צוואה בעדים - המתנגדים לא הוכיחו תלות מהותית של המנוח במי מהתובעים - לא הוכח שהתלות הפיזית של המנוח היא שהביאה לעריכת הצוואה באופן בו נוסחה - גם מכלל נסיבות עריכת הצוואה לא ניתן ללמוד שהתקיימה השפעה בלתי-הוגנת על המנוח.....	430
4	תחבולה ותרמית.....	431
5	טעות.....	431
6	טעות בעובדה.....	436
7	טעות במניע.....	436

436.....	8. טעות שבדין.....
437.....	9. חולה נפש.....
439.....	פרק ו': אי-ביטול של צוואה פגומה - סעיף 31 לחוק הירושה
	פרק ז': טעות סופר, טעות בתיאורו של אדם או של נכס, בתאריך, במספר, בחשבון או כיוצא באלה - סעיף 32 לחוק
441.....	1. כללי.....
441.....	2. פרשנות צוואה על-פי אומדן כוונת המצווה חלה רק כאשר לשון הצוואה איננה ברורה - הערעור נדחה.....
444.....	פרק ח': צוואה סתומה - סעיף 33 לחוק הירושה
455.....	1. כללי.....
457.....	2. צוואה בכתב יד.....
	2.1 אין בצוואה כל הפניה לרשימת הצאצאים שמתוכה יש לבחור זוכים. המנוחה איננה קובעת בין מי יש לחלק את אותה ירושה.....
457.....	2.2 הגשת שלושה תרגומים שונים, משפטים שלא מהווים הנחלה, היעדר הענקה, אין ציון מיהם הזוכים או היורשים.....
460.....	3. הוראה שהינה בלתי-אפשרית.....
461.....	4. כאשר אין להסיק באופן מפורש כי רצונה של המצווה הוא לבחור יורשים מבין כל אותם שמות שבאו לידי ביטוי במסמך או להסיק כי כל אחד מבין המוזכרים בצוואה יקבל מנה זהה למשנהו, הרי שאין מנוס אלא מלקבוע כי הצוואה הינה צוואה סתומה ודינה בטלות.....
462.....	5. האם מזכירות בית-המשפט נכנסת בגדרה של "רשות"?.....
463.....	פרק ט': צוואה בלתי-חוקית, בלתי-מוסרית, בלתי-אפשרית ונוגדת את תקנת הציבור - סעיף 34 לחוק הירושה
465.....	1. כללי.....
465.....	2. הוראת המצווה פסולה מכיוון שיש בה התנאה על הוראת חוק קוגנטית, שבלתי-ניתנת להתנאה.....
466.....	3. יש לאמץ פרשנות מרחיבה של הצוואה - הצוואה חלה על נכס אחר שנקנה תמורת הנכס שנמכר.....
467.....	4. צוואה בעדים.....
467.....	4.1 סעיף 4 לצוואה נוגד את החוק, המוסר והנורמות החברתיות-מוסריות.....
467.....	4.2 נדחתה הטענה כי הצוואה בלתי-חוקית מאחר שהיא מורה על הורשת משק חקלאי שאינו בר הורשה.....
467.....	פרק י': צוואה לטובת מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה - סעיף 35 לחוק הירושה
473.....	1. כללי.....
473.....	2. צוואה המזכה את "מי שערך אותה".....

475.....	3. "עוד לעשייתה"
475.....	4. "לקח באופן אחר חלק בעריכתה"
475.....	4.1 כללי
478.....	4.2 צוואה בעדים
478.....	4.2.1 הוכח כי התובעת הסיעה את המנוח לעורך-הדין בעת עריכת הצוואה וכן כי נטלה אישור רפואי לצורך עריכת הצוואה - האם פעולות אלו יש כדי לבסס מעורבות פסולה?
480.....	4.2.2 צוואה בעדים - חלקו של המשיב 1 בעריכת הצוואה הסתכם בהסעת אמו למשרד עורכי-הדין ושהיה בחדר סמוך בעת החתימה - האם יש בכך כדי מעורבות יתר?
481.....	4.2.3 צוואה בעדים - במועדים המשמעותיים לעריכת הצוואה התובעת 2 לא היתה נוכחת ביחד עם המנוחה ונוצר קשר ישיר בין המנוחה לבין עורך הצוואה והעד לצוואה.
482.....	4.2.4 המבקשת היתה מעורבת, יוזמת והרוח החיה מאחורי עריכת הצוואה על-ידי המנוחה.
487.....	פרק י"א: ביטול על-ידי המצווה - סעיף 36 לחוק
487.....	1. מבוא
487.....	2. "ביטול במפורש באחת הצורות לעשיית צוואה"
488.....	3. "השמדת הצוואה"
490.....	4. ביטול מכללא
490.....	5. ביטול הביטול
491.....	6. המנוחה לא ביטלה את הצוואה על-ידי השמדתה (או על-ידי אחת הדרכים האחרות שבחוק) - הערעור נדחה.
497.....	7. האם ניתן, לצורך מתן תוקף לביטול הצוואה, לעשות שימוש בהוראות סעיף 25(א) לחוק הירושה?
504.....	8. הדרישה, כי הצוואה תתורגם למנוח שלא מבין את שפת הצוואה, הוכרה בפסיקה כדרישה מהותית.
506.....	9. דוגמא לביטול צוואה קודמת על-ידי עשיית צוואה חדשה
511.....	פרק י"ב: תחולה - סעיף 37 לחוק
513.....	פרק י"ג: ביטול מקצת הצוואה - סעיף 38 לחוק
513.....	1. כללי
515.....	2. אמירה של אדם, המדווחת על כך שהוא ביטל צוואה, איננה מהווה ביטול של אותו מסמך - הערעור נדחה.
525.....	פרק י"ד: הצורך בצו קיום צוואה - סעיף 39 לחוק
527.....	שער ג': הוראות הצוואה
527.....	פרק א': נושא הצוואה - סעיף 40 לחוק
529.....	פרק ב': יורש במקום יורש - סעיף 41 לחוק
531.....	פרק ג': יורש אחר יורש - סעיף 42 לחוק
537.....	פרק ד': יורש על-תנאי דוחה - סעיף 43 לחוק

539.....	פרק ה': יורש על-תנאי מפסיק - סעיף 44 לחוק
541.....	פרק ו': חיובי יורש - סעיף 45 לחוק
543.....	פרק ז': צוואה וירושה על-פי דין - סעיף 46 לחוק
545.....	פרק ח': מנה וחלק בעזבון - סעיף 47 לחוק
547.....	פרק ט': יורשים שלא נקבעו חלקיהם - סעיף 48 לחוק
549.....	פרק י': יורש שמת לפני המוריש - סעיף 49 לחוק
553.....	פרק י"א: יורש פסול ויורש שהסתלק - סעיף 50 לחוק
555.....	פרק י"ב: מנה של נכס מסויים - סעיף 51 לחוק
557.....	פרק י"ג: מנה של נכס בלתי-מסויים - סעיף 52 לחוק
559.....	פרק י"ד: כפיפות להוראות הצוואה - סעיף 53 לחוק
561.....	פרק ט"ו: פירוש הצוואה - סעיף 54 לחוק
565.....	פרק ט"ז: מעין צוואה - סעיף 55 לחוק
565.....	1. מבוא
	2. האם ניתן לבטל את זכות הירושה של הידועה בציבור היונקת את מעמדה מהדין, מכוח הסכם בלבד ושלא על דרך צוואה?
568.....	2.1 עניין פלונית נ' פלונים
572.....	2.2 עניין בלאו
572.....	2.3 עניין בר נהור
573.....	2.4 עניין פלונית ואחי נ' אלמונית
576.....	2.5 דעות מלומדים

כרך שני

חלק רביעי: מזונות מן העזבון	579
פרק א': מבוא.....	579
פרק ב': סדרי דין בתביעה למזונות מן העזבון.....	581
1. תובענה למזונות מן העזבון.....	581
2. הזמנה וכתב הגנה.....	581
פרק ג': הזכות למזונות - סעיף 56 לחוק.....	583
פרק ד': גדרי הזכות למזונות - סעיף 57 לחוק.....	587
פרק ה': הוצאות הכשרה למשלח יד - סעיף 58 לחוק.....	597
פרק ו': קביעת המזונות - סעיף 59 לחוק.....	599
פרק ז': בקשה לקביעת המזונות - סעיף 60 לחוק.....	603
1. כללי.....	603
2. מזונות זמניים.....	603
2.1 מבוא.....	603
2.2 עיון חוזר.....	607
פרק ח': דרכי סיפוק המזונות - סעיף 61 לחוק.....	609
פרק ט': גילוי עובדות ושינוי נסיבות - סעיף 62 לחוק.....	611
1. מזונות מן העזבון.....	611
2. מזונות מן החיים.....	612
פרק י': הרחבת העזבון לצרכי מזונות - סעיף 63 לחוק.....	617
פרק י"א: סדר העדיפות בין הזכאים - סעיף 64 לחוק.....	619
פרק י"ב: עסקאות בזכות למזונות - סעיף 65 לחוק.....	621
חלק חמישי: צו ירושה וצו קיום צוואה	623
פרק א': ממונה ארצי - סעיף 65א לחוק.....	623
פרק ב': הצהרת על זכויות היורשים - סעיף 66 לחוק.....	625
פרק ג': הגשת התנגדויות - סעיף 67 לחוק.....	627
פרק ד': מתן צו ירושה וצו קיום על-ידי בית-המשפט - סעיף 67א לחוק.....	629
פרק ה': ראיות - סעיף 68 לחוק.....	635
פרק ו': תכנם של צו ירושה וצו קיום - סעיף 69 לחוק.....	643
פרק ז': שינויים לאחר מות המוריש - סעיף 70 לחוק.....	645
פרק ח': כוחם של צו ירושה וצו קיום - סעיף 71 לחוק.....	649
פרק ט': תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום - סעיף 72 לחוק.....	651
פרק י': הגנת רוכש בתום-לב - סעיף 73 לחוק.....	661
פרק י"א: סמכויות הממונה הארצי, אי-תלות, סמכויות חקירה ומרשם ארצי - סעיפים 73א עד 73ד לחוק.....	663
פרק י"ב: הוצאות - סעיף 74 לחוק.....	669

פרק י"ג: מסירת צוואה לרשם לענייני ירושה - סעיף 75 לחוק 671

פרק י"ד: הודעה על צוואה - סעיף 76 לחוק 673

חלק שישי: הנהלת העזבון וחלוקתו 675

שער א': מבוא - שמירת העזבון 675

פרק א': מבוא..... 675

פרק ב': הגדרת המונח "עזבון" והנכסים הנכללים בעזבון 677

פרק ג': אמצעים לשמירת העזבון - סעיף 77 לחוק..... 679

שער ב': מנהל עזבון 689

פרק א': מינוי מנהל עזבון - סעיף 78 לחוק 689

פרק ב': כשרות להתמנות - סעיף 79 לחוק..... 695

1. כללי 695

2. "יחיד" 695

3. מנהל עזבון שאיננו תושב ישראל - "בעל עניין"..... 696

4. "תאגיד" 696

5. "האפוטרופוס הכללי" - סעיף 96 לחוק הירושה 696

פרק ג': הסכמה להתמנות כמנהל עזבון - סעיף 80 לחוק 697

פרק ד': הוראות המוריש - סעיף 81 לחוק 699

פרק ה': הליכי בית-המשפט - סעיף 81א לחוק 709

פרק ו': תפקידים - סעיף 82 לחוק 711

פרק ז': הוראות בית-משפט ובקשה למתן הוראות - סעיף 83 לחוק ותקנה 40 לתקנות..... 721

פרק ח': פרטת עזבון - סעיף 84 לחוק 727

פרק ט': שומה - סעיף 85 לחוק 729

פרק י': השקעת כספים והדרכים להשקעת כספי עזבון - סעיף 85א לחוק 731

פרק י"א: חשבונות, דו"ח ומתן ידיעות - סעיף 86 לחוק 749

פרק י"ב: בדיקת דו"חות - סעיף 87 לחוק 759

פרק י"ג: אחריותו של מנהל העזבון - סעיף 88 לחוק 761

פרק י"ד: ערובה ומימוש הערובה - סעיפים 89 ו-90 לחוק 763

פרק ט"ו: שכרו של מנהל העזבון - סעיף 91 לחוק 765

פרק ט"ז: פקיעת המשרה - סעיף 92 לחוק 787

פרק י"ז: מנהלים אחדים - סעיף 93 לחוק 791

פרק י"ח: הגנת צד שלישי - סעיף 94 לחוק..... 795

פרק י"ט: הוראות המוריש - סעיף 95 לחוק 797

פרק כ': האפוטרופוס הכללי כמנהל עזבון - סעיף 96 לחוק 799

שער ג': ניהול העזבון על-ידי מנהל עזבון 801

פרק א': סמכויות מנהל העזבון - סעיף 97 לחוק..... 801

פרק ב': כינוס נכסי העזבון - סעיף 98 לחוק..... 805

807	פרק ג': הזמנת נושים - סעיפים 99 ו-123 לחוק
811	פרק ד': במה מסלקים חובות העזבון - סעיף 100 לחוק
815	פרק ה': חובות מובטחים - סעיף 101 לחוק
817	פרק ו': חובות בעתיד וחובות על-תנאי - סעיף 102 לחוק
819	פרק ז': הוצאות ניהול העזבון - סעיף 103 לחוק
821	פרק ח': סדר עדיפות בין חובות העזבון - סעיף 104 לחוק
829	פרק ט': בירורם וסילוקם של חובות - סעיף 105 לחוק
831	פרק י': פשיטת רגל של העזבון
1.	יחיד שנפטר והוא בחדלות פירעון - סעיף 177 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי
831	
2.	פשיטת רגל של עזבון - סעיף 106 לחוק הירושה
832	
841	שער ד': חלוקת העזבון על-ידי מנהל עזבון
841	פרק א': מועד החלוקה - סעיף 107 לחוק
843	פרק ב': מגורים וכלכלה לזמן מעבר - סעיף 108 לחוק
845	פרק ג': נושא החלוקה - סעיף 109 לחוק
	פרק ד': חלוקה על-פי הסכם וחלוקה על-פי צו בית-המשפט - סעיפים 110 ו-111 לחוק
847	1. כללי
847	
2.	הסכם חלוקת עזבון יכול להיות גם בדרך של התנהגות
848	
3.	הסכם חלוקה כאשר נכפה חלוקת עזבון על-ידי צו בית-משפט
848	
4.	העזבון כולל נכס שאינו ניתן לחלוקה
849	
5.	ההסדר על-פי סעיף 111 לחוק הירושה - הסדר שיורי
849	
6.	הסכם בין יורשים לחלוקת מקרקעין אינו טעון כתב
851	
7.	התגבשות זכותו של היורש רק לאחר חלוקת העזבון
851	
8.	בית-המשפט המוסמך ליתן צו חלוקת עזבון
851	
9.	הוצאת צו ירושה או צו קיום צוואה אינו תנאי מקדמי לעריכת הסכם חלוקה בין יורשים
851	
10.	הסכם חלוקת עזבון - מעמדו ומאפייניו
861	
11.	הסכם חלוקת עזבון ואישורו על-ידי בית-המשפט של ירושה (בית-משפט לענייני משפחה)
862	
12.	הגנה על יורשים פסולי דין - הסדרי חוק הירושה מול הסדרי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות
863	
13.	פקיעת הסכם חלוקת עזבון מחמת זניחתו
865	
14.	דרישת הכתב להסכם חלוקת נכסי מקרקעין - הגישות השונות
865	
14.1	כללי
865	
14.2	היעדר דרישת הכתב
866	
14.3	הגישה המחייבת את דרישת הכתב
866	

869.....	פרק ה': חלוקת נכס כנגד נכס - סעיף 112 לחוק
871.....	פרק ו': נכסים שאינם ניתנים לחלוקה - סעיף 113 לחוק
877.....	פרק ז': חלוקתו של משק חקלאי - סעיף 114 לחוק
877.....	1. כללי
880.....	2. קרקע פרטית
881.....	3. זכות חכירה
881.....	4. היורש המוכן והמסוגל לקיים את המשק החקלאי
884.....	5. "והוא יפצה את היורשים האחרים"
884.....	5.1 כללי
886.....	5.2 מה הדין כאשר הזכות עדיין לא נרשמה - האם יש בה כדי לעכב את תשלום הפיצוי?
886.....	5.3 הסכם דו-צדדי
887.....	5.4 הסכם משולש
887.....	5.5 צדק חלוקתי
887.....	6. "היה יורש עובד... או שהשקיע בו מהונו... יובא זאת בחשבון בקביעת הפיצוי..."
888.....	7. תביעה לדמי שימוש
888.....	8. שיקול-דעתו של בית-המשפט
888.....	9. הסכם בחיים
888.....	9.1 כללי
888.....	9.2 עסקאות בירושה עתידה - סעיף 8 לחוק הירושה
888.....	9.2.1 כללי
890.....	9.2.2 מהותו של סעיף 8(א) לחוק הירושה
890.....	9.2.3 מהותו של סעיף 8(ב) לחוק הירושה
891.....	9.2.4 חוק יחסי ממון למול סעיף 8 לחוק הירושה
894.....	10. הליכי אימוץ
895.....	11. הוראה מנחילה בצוואה
895.....	11.1 כללי
896.....	11.2 חוזה דו-צדדי
897.....	11.3 צוואה הדדית
899.....	12. האם סכום פיצוי שאח חייב לשלם לאחיותיו לפי סעיף 114 לחוק הירושה ייגזר לפי "שווי נטו" של המשק החקלאי של ההורים המנוחים (לאחר ניכוי דמי הסכמה ומס שבח) או שמא ייגזר לפי "שווי ברוטו" של המשק?
901.....	פרק ח': דירת מגורים - סעיף 115 לחוק
907.....	פרק ט': חלוקה על-פי הגרלה - סעיף 116 לחוק
909.....	פרק י': תיאום הזכויות של יורשים אחדים - סעיף 117 לחוק
911.....	פרק י"א: פרטת חלוקה - סעיף 118 לחוק
913.....	פרק י"ב: חלוקה נוספת ותיקון חלוקה - סעיפים 119 ו-120 לחוק

915.....	שער ה': ניהול העזבון וחלוקתו על-ידי הירושים
915.....	פרק א': הוראה כללית - סעיף 121 לחוק
917.....	פרק ב': יורשים אחדים - סעיף 122 לחוק
921.....	פרק ג': הזמנת נושים, סילוק חובות וחלוקת העזבון - סעיפים 123, 124 ו-125 לחוק
923.....	שער ו': אחריות היורשים לחובות העזבון
923.....	פרק א': אחריות בנכסי העזבון, אחריות כדי מה שקיבל ואחריות כדי כל העזבון - סעיפים 126, 127 ו-128 לחוק
927.....	פרק ב': אחריות במקרים מיוחדים - סעיף 129 לחוק
929.....	פרק ג': דין העברה ושיעבוד של חלק בעזבון - סעיף 130 לחוק
931.....	פרק ד': אחריותו של הזוכה במנה - סעיף 131 לחוק
933.....	פרק ה': אחריות לחוב כולו או לחלק ממנו - סעיף 132 לחוק
935.....	פרק ו': פטור מאחריות - סעיף 133 לחוק
937.....	פרק ז': חלוקת נטל החובות בין היורשים לבין עצמם - סעיף 134 לחוק
939.....	חלק שביעי: משפט בין-לאומי פרטי
939.....	פרק א': מבוא
941.....	פרק ב': הגדרה - סעיף 135 לחוק
943.....	פרק ג': סמכות בתי-המשפט הישראליים - סעיף 136 לחוק
945.....	פרק ד': ברירת הדין - סעיף 137 לחוק
947.....	פרק ה': דין נכסים מסויימים - סעיף 138 לחוק
949.....	פרק ו': כשרות לצוות - סעיף 139 לחוק
951.....	פרק ז': צורת הצוואה - סעיף 140 לחוק
953.....	פרק ח': מיון מונחים - סעיף 141 לחוק
955.....	פרק ט': דין חוץ המפנה אל דין אחר - סעיף 142 לחוק
957.....	פרק י': דין חוץ שאין נזקקים לו - סעיף 143 לחוק
959.....	פרק י"א: סייג לתחולת דין חוץ - סעיף 144 לחוק
961.....	חלק שמיני: הוראות שונות
961.....	פרק א': דין יורש יחיד - סעיף 145 לחוק
963.....	פרק ב': ירושה במקרים מסויימים - סעיף 146 לחוק
977.....	פרק ג': דין תשלומים על-פי ביטוח וכו' - סעיף 147 לחוק
977.....	1. כללי
980.....	2. "זולת אם הותנה שהם מגיעים לעזבון"
989.....	3. ביטוח חיים
989.....	4. פיצויי פיטורין
990.....	5. קופת גמל
990.....	6. קרן השתלמות
990.....	7. קצבת שאירים

8. שינוי מוטבים בקופת גמל או בפוליסת ביטוח באמצעות הוראות צוואה.....	991
פרק ד': שמירת דיני משפחה - סעיף 148 לחוק	999
פרק ה': ביטול "מירי" - סעיף 149 לחוק	1001
פרק ו': עצמאות החוק - סעיף 150 לחוק	1003
פרק ז': בית-המשפט המוסמך - סעיף 151 לחוק	1005
פרק ח': ערעור על החלטת רשם לענייני ירושה - סעיף 151א לחוק	1007
פרק ט': הצדדים לדיון - סעיף 153 לחוק	1009
פרק י': אפוסטרופסות לענייני ירושה - סעיף 154 לחוק	1011
פרק י"א: שיפוט בתי-דין דתיים - סעיף 155 לחוק	1013
פרק י"ב: הוראות מעבר - סעיף 157 לחוק	1015
פרק י"ג: דין צוואות קודמות - סעיף 158 לחוק	1017
פרק י"ד: הליכים תלויים - סעיף 159 לחוק	1019
פרק ט"ו: ביצוע ותקנות - סעיף 160 לחוק	1021
חלק תשיעי: עניינים שונים	1023
שער ראשון: נטלי הוכחה בדיני צוואות	1023
פרק א': הכלל	1023
פרק ב': החריג	1025
פרק ג': צוואה בכתב יד	1027
1. התאריך שנרשם אינו נכון ואינו תואם את מועד חתימת הצוואה.....	1027
2. כאשר מדובר בצוואה בכתב יד, מוטל על המבקש לקיימה נטל הראיה להוכיח, למעלה מכל ספק, כי מדובר במסמך שנכתב כולו בכתב ידו של המצווה.....	1027
3. חוות-דעתו של המומחה לכתבי יד לא סיפקה מענה לשאלה האם המסמך נכתב על-ידי המנוח.....	1030
4. הצוואה אינה נושאת תאריך.....	1032
פרק ד': צוואה בעדים	1033
1. היעדר תרגום בפועל של הצוואה.....	1033
2. היעדר הצהרתו של המנוח "זו צוואתי".....	1033
3. הטענה לפיה, לא נרשם בגוף הצוואה כי זו הוקראה למנוח בשפה המובנת לו.....	1034
4. האם יש להעביר את נטל השכנוע להוכחת אמיתות תוקפה של הצוואה על כתפי התובעת מאחר שהמנוח לא ידע לקרוא עברית ואף היה עיוור בעת עריכת הצוואה?.....	1034

5. חסר של הצהרת המצווה שזו היא צוואתו וחסר של אישור העדים הוכר כפגם צורני וככזה המעביר את נטל השכנוע אל מבקש הקיום.....	1035
6. פגמים צורניים בהצהרת העדים - "זו צוואתי", השוני בכתב ידה של המנוחה בכתובת התאריך אל מול חתימתה.....	1037
7. לא צויין על פני הצוואה, כי הצוואה הוקראה למנוחה.....	1038
8. על גבי הצוואה קיימת אי-התאמה בין התאריך הלועזי לבין התאריך העברי, העברת נטל ההוכחה, אי-התייצבותה של הנתבעת.....	1039
9. במקרה הנדון, המתנגדים לא טענו לפגם צורני כלשהו בצוואה.....	1040
פרק ה': צוואה בפני רשות.....	1041
1. היעדר אישור רפואי.....	1041
2. אי-צירוף מסמך רפואי.....	1042
פרק ו': השפעה בלתי-הוגנת.....	1043
פרק ז': צוואה לטובת מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה.....	1047
שער שני: מומחים ודיני צוואות.....	1049
פרק א': מומחה לכתב יד.....	1049
פרק ב': מומחה רפואי.....	1053
פרק ג': מומחה לבדיקת קלטת.....	1069
שער שלישי: חוק הירושה למול הוראות חוק יחסי ממון ...	1075
פרק א': מבוא - המבוכה המשפטית.....	1075
פרק ב': דוגמאות מהפסיקה והספרות.....	1077
1. עניין פלוני (עליון) - בני זוג שערכו הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט.....	1077
2. עניין פלוני (מחוזי) - בני זוג שערכו הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט.....	1078
3. עניין צ' א' (מחוזי) - בני זוג שערכו הסכם ממון שלא אושר על-ידי בית-המשפט.....	1079
4. עניין ג' א' (משפחה) - בני זוג נשואים שערכו הסכם ממון שאושר וקיבל תוקף של פסק-דין.....	1080
5. עניין פלוני נ' פלונית (משפחה) - בית-משפט לא אישר סעיף בהסכם ממון הדן ב"מצבי פטירה".....	1080
6. עניין בן דרור (משפחה) - בני זוג ערכו הסכם ממון במסגרתו התחייב הבעל להעביר בעלות על מחצית הדירה על שם האישה לאחר מותו.....	1081
7. עניין טלילה אחירם (משפחה) - הוראותיה של צוואה סתרו הוראותיו של הסכם גירושין שהמצווה היה צד לו.....	1081

1082	8. דיעות מלומדים
	פרק ג': הקריאה לעורכי-הדין לשנות את דרך התנהלותם בבואם לנסח
1083	הסכם ממון מדיר
1085	שער רביעי: דוגמאות כתבי בי-דין
1085	פרק א': צוואות
1085	1. צוואת יחיד
1085	1.1 דוגמה ראשונה
1089	1.2 דוגמה שניה
1093	2. צוואת בני זוג
1093	2.1 צוואת האישה
1096	2.2 צוואת הבעל
1099	פרק ב': התנגדות לבקשה לצו קיום צוואה
1099	1. צוואה בכתב יד
1106	2. צוואה בעל-פה
1115	פרק ג': מנהל עזבון
1115	1. בקשה למינוי מנהל עזבון זמני אשר הוגשה לרשם לענייני ירושה
1115	2. הודעה מטעם הצדדים בנוגע למינוי מנהל עזבון זמני אשר הוגשה לרשם לענייני ירושה - בהסכמה
1118	3. בקשה למינוי מנהל עזבון זמני אשר הוגשה לבית-המשפט לענייני משפחה
1120	4. תשובה לתגובת משיבים מס' 2 עד 5 - בקשה למינוי מנהל עזבון זמני
1124	5. בקשה להורות למשיב מס' 1 ליתן דין וחשבון על פעילותו כמנהל עזבון זמני
1129	פרק ד': סיכומים
1133	1. צוואה בעל-פה
1148	2. צוואה בכתב יד
1177	פרק ה': סעד זמני בערעור
1177	1. בקשה דחופה לסעד זמני בערעור
1184	2. החלטת בית-המשפט העליון בבקשה לסעד זמני בערעור
	פרק ו': בקשת רשות ערעור - האם מעמדו של הסכם בין הצדדים גובר על הוראות חוק הירושה
1187	